

Scena 3

Bartolo i Marcellina z umową w ręku.

Recitativo

Bartolo

Ed aspettaste il giorno
I czekałyście dnia
fissato a le sue nozze
wyznaczonego na ich ślub,
per parlarmi di questo?
na powiedzenie mi tego?

Marcellina

Io non mi perdo,
Ja nie tracę,
dottor mio, di coraggio:
doktorze mój, animuszu:
per romper de' sponsali
do zerwania zaręczyn
più avanzati di questo
bardziej zaawansowanych od tego
bastò spesso un pretesto, ed egli ha meco,
wystarczał często wymyśl, a on ma wobec mnie
oltre questo contratto,
oprócz tej umowy

ed = e («i»), forma stosowana przed samogłoską: *Parlo italiano ed esperanto.*

aspettaste 2 os. czasu *passato remoto* od *aspettare* («czekać»). Zwracanie się per „wy” jest formą grzecznościową.

a le = forma archaiczna, obecnie *alle*.

parlarmi = parlare mi («powiedzieć mi»).

axis-online.pl

coraggio to dosłownie «odwaga», ale słowa używa się do wyrażania zachęty, w znaczeniu „Dasz radę!”, „Dalej”, „Dajesz”: *Coraggio, sei quasi arrivato!* (Jazda, już prawie koniec); Zwrot *Fatti coraggio!* można oddać przez „Głowa do góry”, „Nie poddawaj się”. Dlatego w tym kontekście najlepiej oddać *coraggio* przez „animusz” (znaczenia w słowniku Doroszewskiego: «werwa, zapał, fantazja, odwaga»).

rompere rozbić, zniszczyć, zerwać (np. negocjacje), stłuc (np. kieliszek).

avanzato (imiestów od czasownika *avanzare*) zaawansowany, dalej posunięty.

bastò 3 os. czasu *passato remoto* od **bastare** («wystarczać»).

egli on (rzadko używana forma); **egli stesso** «on sam», «on we własnej osobie».

meco dosłownie «ze mną» (forma archaiczna i literacka).

certi impegni... So io... Basta... or conviene
pewne zobowiązania... Wiem ja... Dość... teraz należy
la Susanna atterrir, conven con arte

Zuzannę wystraszyć, należy z kunsztem
impuntigliarla a rifiutare il Conte.

żgnąć ją do odrzucenia hrabiego.

(nakłonić ją, aby odmówiła hrabiemu).

Egli per vendicarsi

On, dla zemstczenia się,

prenderà il mio partito

weźmie moją stronę

(stanie po mojej stronie)

e Figaro così fia mio marito.

i Figaro tak będzie moim mężem.

(i w ten sposób Figaro zostanie moim mężem)

vendicarsi = vendicare si
(«zemścić się»).

axis-online.pl

convenire w 3 os. w użyciu bezosobowym (*conviene*) oznacza «należy», «trzeba», «lepiej». Zob. np. słowa Don Ottavia z *Don Giovanniego*: „L'amica dice bene, coraggio aver conviene” („Przyjaciółka dobrze mówi, trzeba mieć odwagę”).

impuntigliarla = impuntigliare la. *Impuntigliare* to czasownik niezwykle rzadko używany w znaczeniu przechodnim (tzn. gdy potrzebne jest dopełnienie, jak np. „kogoś” w zwrocie „nakłonić kogoś”). Wydany w 1611 r. słownik włosko-angielski, który opracował Giovanni Florio (John Florio), podaje, że *puntiglio* to *nice points of honour*, tj. kwestie ważne ze względu na czyjaś godność, honor, reputację itp., czyli czułe, wrażliwe miejsca. W *Così fan tutte* po skomplementowaniu Despiny za jej inteligencję („Brava, questa è prudenza”) Don Alfonso mówi na stronie: „Bisogna impuntigliarla”. *Impuntigliare* znaczy tu więc «połechtąć»: „Trzeba ją połechtąć”. W opublikowanych w 1797 r. wspomnieniach Carlo Gozzi cytuje przyjaciela, któremu nie udało się zdobyć pewnej cnotliwej blondynki: „Sono impuntigliato con quella pudica pettegola” („Rozogniła/roznamiętniła/dźgnęła mnie ta cnotliwa cipa”). Należy więc wnioskować, że *impuntigliare* w zdaniu Marcelliny oznacza «trafić w czuły punkt, aby wywołać oczekiwaną reakcję».

egli on (rzadko używana forma); *egli stesso* «on sam», «on we własnej osobie».

fia archaiczna forma 3 os. czasu przyszłego od *essere* («być»).

Bartolo

(wyjmuje umowę z ręki Marceliny)

Bene, io tutto farò: senza riserve

Dobrze, ja wszystko zrobię — bez zahamowań
tutto a me palesate. (Avrei pur gusto

wszystko mi wyjawcie. (Miałbym w smak
di dar per moglie la mia serva antica
z dania za żonę mojej służącej dawnej

a chi mi fece un dì rapir l'amica.)

[temu] który mi zrobił pewnego dnia porwać przyjaciółkę).

(Podobałoby mi się, gdyby moją starą służącą za żonę dostał ten,
który przyczynił się kiedyś do tego, że porwano mi przyjaciółkę).

N° 4: Aria

Bartolo

La vendetta, oh la vendetta!

Zemsta, och, zemsta!

è un piacer serbato ai saggi:

Jest rozkoszą zastrzeżoną mądrym:

(Jest rozkoszą zastrzeżoną dla mądrych)

obliar l'onte e gli oltraggi,

zapomnieć afronty i obelgi

avrei 1 os. trybu łączącego (*congiuntivo*) czasu teraźniejszego od **avere**.

pur gusto W wielojęzycznym słowniku z 1680 r. podano, że rzecz, która się podoba, którą ktoś lubi, jest *pur gusto*, *gustoso*.

un dì pewnego dnia; *un dì si un dì no* «co drugi dzień» (dosłownie: «jednego dnia tak, drugiego dnia nie»).

serbare zostawić, odłożyć; *serbare rancore a qn* żywić urazę do kogoś; o pomście: *È serbata a questo acciaio* («jest zastrzeżona dla tej stali»; „dla tej stali”, tj. szabli, szpady; Bellini, *I Capuleti ed i Montecchi*).

obliare zapomnieć; literacki czasownik zapożyczony z francuskiego (*oublier*, «zapomnieć»).

onta, l.mn. **onte**) 1. hańba, wstyd. 2. obraza, afront.

gli r.m., l.mn. (l.poj – **lo**), forma rodzajnika **i** stosowana przed m.in. przed samogłoską, np. *gli alberi* («drzewa»).

è bassezza, è ognor viltà.
 jest lichotą, jest zawsze tchórzostwem.
 Coll'astuzia... coll'arguzia...
 Ze sprytem... z fortelem...
 col giudizio... col criterio...
 Z rozważą... z rozsądkiem...
 si potrebbe... Il fatto è serio...
 się udałoby... Sprawa jest poważna...
 ma, credete, si farà.
 ale, wierzcie, się zrobi.
 Se tutto il codice
 Jeśli cały kodeks
 dovessi volgere,
 miałbym przewertować
 se tutto l'indice
 jeśli cały wykaz
 dovessi leggere,
 miałbym przeczytać
 con un equivoco,
 z niejednoznacznością
 con un sinonimo,
 z bliskoznaczącością

bassezza oznacza «podłość», ale także «lichotę». Słownik Baretiego z 1760 r. podaje następujące przykłady: *bassezza di fortuna* («kiepski los»), *bassezza di stato* («lichy stan»; stan = pozycja społeczna).

astuzia przebiegłość, cwaniactwo, chytryść, szczwaność.

arguzia bystrość; cięta, dowcipna lub sentencjonalna riposta; czepianie się słówek lub drobiazgów w dyskusji; sztuczka.

giudizio osąd, rozum, zrozumienie, rozsądek.

criterio 1. kryterium, zasada. 2. zdrowy rozsądek: *dovresti avere più criterio* (powinieneś mieć więcej rozumu).

potrebbe 3 os trybu łączącego (*congiuntivo*) czasu ter. od *potere* («móc»);

si potrebbe «można by», «być może by», «powinno by się udać» itp.: *se ci fosse abbastanza basilico si potrebbe fare una pasta al pesto* («gdyby było dość bazylii, można by zrobić makaron z pesto»); *si potrebbe dire* («można by powiedzieć»).

dovere musieć; **dovessi** 1 i 2 os. l.poj. trybu łączącego (*congiuntivo*) czasu *imperfetto*.

qualche garbuglio

jakiś problem

si troverà.

się znajdzie.

(Kiedy użyje się czegoś niejednoznacznego i jakiejś parafrazy, znajdzie się jakiś kłopot, którym będzie można zamącić).

Tutta Siviglia

Cała Sewilla

conosce Bartolo:

zna Bartola:

il birbo Figaro vostro sarà.

kanalia Figaro wasz będzie.
(Wychodzi).

vostro sarà («wasz będzie»).

W wielu inscenizacjach jest wersja „vinto sarà” («pokonany będzie»). W rękopisie Mozarta i w pierwszym wydaniu libretta (z 1786 r.) jest *vostro*.

axis-online.pl